

Uppsatser för specialistexamen i allmänmedicin 2022 - 2023

Här finns sammanfattningar av examensuppsatserna. Vill du läsa hela uppsatsen eller undrar över något, kontakta författaren.

Anna Fritzson

anna.fritzson@rjl.se, Habo Vårdcentral, Habo

Gruppbehandling med KBT, av fysioterapeut handledd träning och enskilda hälsosamtal – en fungerande metod vid övervikt och fetma?

Bakgrund: Övervikt och fetma står för en stor del av Sveriges befolknings ohälsa och bidrar till förlust av ett stort antal förlorade friska levnadsår totalt sett. Metoderna för viktnedgång är många men problemet är ofta att få en ihållande effekt på sikt. I primärvården rekommenderas råd om livsstilsförändringar avseende kost- och motion. Därtill har olika psykologiska interventioner provats, där KBT varit mest framgångsrikt.

Syfte: Att utvärdera en nystartad behandlingsmetod vid övervikt/fetma, bestående av gruppbehandling med KBT, av fysioterapeut handledd gruppträning samt enskilt hälsosamtal med sjuksköterska.

Metod: En prospektiv interventionsstudie utan kontrollgrupp, i pilotstudieformat. Patienterna anmäler sig frivilligt och genomgår en 3 månaders behandling bestående av gruppbehandling med KBT och av fysioterapeut handledd träning. De genomgår vid starten och efter 12 månader hälsosamtal med sjuksköterska, samt genomgår läkarsamtal där de bland annat skattar sitt psykiska mående.

Resultat: 15 patienter deltog i behandlingen. 100% genomförde hela behandlingen (3 månader) och 53% genomförde även hela uppföljningen på 12 månader. Efter ett år hade patienterna som fullföljde hela uppföljningen i medeltal gjort sig av med 5% av kroppsvikten, signifikant ökat sin motion och även signifikant förbättrat ett totalmått på sina levnadsvanor.

Slutsatser: Patienter med fetma som genomgår en tremånaders kombinationsbehandling med KBT, fysisk aktivitet och hälsosamtal kan få positiva effekter såsom minskad kroppsvikt, minskad midjastuss-kvot och ökad egen fysisk aktivitet som håller i sig efter ett år.

Caroline Kappelin

caroline.kappelin@regionstockholm.se, Boo vårdcentral, Saltsjö-Boo

Specific content for collaborative care: a systematic review of collaborative care interventions for patients with multimorbidity involving depression and/or anxiety in primary care.

Caroline Kappelin, Axel C. Carlsson, Caroline Wachtler. Family Practice, 2021, 1–10

Background: In primary care (PC) many patients suffer from multimorbidity involving depression and/or anxiety. Collaborative care (CC) has shown promising results for patients with depression, anxiety, and multimorbidity involving depression. However, specific content in CC for patients with multimorbidity involving depression and/or anxiety is unknown.

Objective: (i) To examine the effect of CC interventions in patients with multimorbidity involving depression and/or anxiety compared with usual care; (ii) to identify specific content of CC.

Methods: We conducted a systematic literature review of randomized controlled trial studies evaluating CC models for adults with multimorbidity involving depression and/or anxiety in PC settings. PubMed, CINAHL, Web of Science, and PsycInfo were searched in December 2019. We conducted a qualitative synthesis using an existing framework and developed a new framework to map the content for each studied intervention.

Results: We identified 1,447 studies. Twelve publications were included. Eleven had medium-to- high quality of CC for patients with multimorbidity involving depression. Specific content of CC in these studies is: A stepped care model, involving medication and psychotherapy delivered by a nurse or psychologist Care Manager (CM) focusing on problem-solving techniques; follow-up including monitoring of symptoms and function, and relapse prevention strategies; scheduled CM supervision.

Conclusions: Specific content for CC for patients with multimorbidity involving depression is identified from current research. Research gaps were found regarding CC for patients with multimorbidity and anxiety, depression and anxiety, and depression and/or anxiety and more than 2 diseases.

Elisavet Pataridou

exptarid@icloud.com, Brunnsgårdens vårdcentral, Karlshamn

Severity of COVID-19 disease among non-vaccinated adults highly exposed to PFAS, Ronneby, Sweden

Elisavet Pataridou, M.D.1, Axel G Andersson, M.Sc.2, Kristina Jakobsson, M.D., Ph.D.2,3

Per- and polyfluoroalkyl substances (PFAS) are synthetic, widely used chemicals with immunotoxic effects. Existing literature suggest increased severity of COVID-19 disease among individuals with high PFAS exposure. This study will describe the transmission of COVID-19 disease in Blekinge county in Sweden, and further investigate associations between PFAS and severity of COVID-19 disease in a highly PFAS exposed population in municipality of Ronneby, Blekinge county, Sweden.

Methods-Materials: Data concerning number of confirmed cases and municipalities population were gathered from official websites of Blekinge county and SCB Statistics Sweden respectively. PIRVACoV study, enrolling 356 participants, intended to investigate if there is an association between exposure for PFAS and antibody response to vaccine against SARS-CoV-19. A subcohort including all subjects with confirmed infection prior to enrollment in PIRVACoV study (N=56) was built and data concerning severity of COVID-19 disease were gathered retrospectively by administering questionnaires. The subjects were divided into three groups according to historical exposure to highly contaminated drinking water at residency: Ever High and Never High group from Ronneby municipality and Background exposure group from Karlshamn municipality. The outcomes tested to assess the severity were: the rate of asymptomatic infection, the risk for and duration of sick leave, consultation with physician, and admission to hospital/ICU.

Results: The pattern of transmission of COVID-19 infection was similar in all municipalities of Blekinge county. A higher rate of new confirmed COVID-19 infections was observed between November 2020 and January 2021 and a lower between April and May 2021 in the municipality of Ronneby in comparison with Karlshamn. Five (12%) in the Background exposure, 13 (21%) in the Never High, and 38 (15%) in the Ever High exposure groups had a confirmed infection prior to vaccination. The rate of asymptomatic infections was lower in Never High (8%) and Ever High (26%) than the Background exposure group (60%) ($p=0.06$). No dose-dependent association to the risk for and the duration of sick leave was observed.

Discussion: A higher rate of symptomatic infections was suggested in the exposed groups, but the study sample was very limited and no stratified statistical analysis to control for confounding was made though such factors were identified (higher BMI, lower education level, worse smoking habits

and more comorbidities in the exposed groups). Considering the existing data further investigation with a larger population would be of worth to confirm the results.

Emma Dögg Ágústsdóttir Hafberg

edhafberg@gmail.com, Capio Vårdcentral Sävedalen

Hur upplever ST läkare i allmänmedicin sin arbetsmiljö? En kartläggning av den psykosociala arbetsmiljön

Läkarens arbetsmiljö har satts alltmer i fokus de senaste åren. Karasek och Theorells krav- kontroll-stöd modell beskriver hur kraven i arbetet, kontrollen eller inflytande som arbetstagare har över sitt arbete och det sociala stödet som ges på arbetsplatsen kan vara avgörande för upplevelser av den psykosociala arbetsmiljön.

Syftet med studien var att kartlägga hur ST-läkare i allmänmedicin upplever sin psykosociala arbetsmiljö utifrån krav-kontroll-stödmodellen.

En webbenkät skickades till 310 ST-läkare i allmänmedicin i områdena Göteborg och Södra Bohuslän i februari och mars 2022. Totalt svarade 104 läkare på enkäten som ger svarsfrekvens på 33,5%.

Allmänt upplever deltagarna höga krav och högt socialt stöd. De skattar sin hälsa bra trots hög stressnivå och att många upplever konflikt mellan arbete och privatliv. Majoriteten är tillfredsställd och engagerad i sitt arbete. De som upplever höga krav har signifikant sämre hälsa och upplever mer konflikt mellan arbete och privatliv. Deltagare som har mycket kontroll och bra socialt stöd är mer engagerade och tillfredsställda med sitt arbete. Det finns inget samband mellan kön och den psykosociala arbetsmiljön men deltagare som arbetar på privata vårdcentraler är mer engagerade och upplever mindre konflikt mellan arbete och privatliv än deras kollegor på offentliga arbetsplatser. Resultat är förenligt med tidigare studier kring läkarens arbetsmiljö. Dessa har också rapporterat höga krav, hög stressnivå och bristande inflytande över arbetet men även de konsekvenser som obalans mellan krav, kontroll och socialt stöd kan ha.

Resultatet av denna studie ger insikt i ST-läkarens arbetsmiljö och skapar möjligheter för att arbeta vidare med gruppens arbetsmiljö och förhållningssätt till arbetet.

Erik Bengtsson

erik.bengtsson@regionhalland.se, Ullareds vårdcentral, Ullared

Diagnostik och behandling av hypotyreos hos vuxna i Halland

Syfte: Syftet med projektet var att undersöka laboratediagnostik och behandling vid nydiagnostiserad hypotyreos hos vuxna i Region Halland samt följsamheten till gällande rekommendationer.

Metod: Studien är en retrospektiv observationsstudie. Den baseras på data från alla offentliga vårdcentraler i RH under 2014-2019. Det var 2494 nydiagnostiserade patienter med hypotyreos som inkluderades i studien. En förutsättning var att de var >18 år när de diagnostiserades samt att de var bosatta i RH. Svar på sköldkörtelprover, diagnoskoder och uppgifter om läkemedelsbehandling samlades in. Demografiska data registrerades också. Provsvar uthämtades också efter 6-24 månader efter initial diagnos. Det huvudsakliga utfallet var andelen med förhöjt TSH och TPO-antikroppar samt hur TSH-värdet hade förändrats vid uppföljningen.

Resultat: Det var 1431 (61%) patienter som hade förhöjt TSH när diagnosen hypotyreos sattes första gången och förekomst av TPO-antikroppar testades hos 1133 (46 %) av patienterna. Förhöjda TPO-antikroppar hittades hos 566 (50 %) av de provtagna patienterna. Inom ett år var det 1908 (76%)

patienter som hade förskrivits levotyroxin. Under perioden för uppföljningen, 6-24 månader efter diagnos, så var det endast 34 (1 %) som hade haft ett TSH >10 mIE/L.

Slutsats: En stor andel av patienterna med hypotyreos diagnostiseras trots normalt eller subkliniskt förhöjt TSH. Det finns en underanvändning av TPO-antikroppar vid diagnostiseringen av hypotyreos. Genom att följa riktlinjer för diagnostiken av hypotyreos skulle man kunna minska på överdiagnostiken av hypotyreos och även minska risken för att patienter behandlas med levotyroxin i onödan. Bland patienterna som behandlas med levotyroxin, så har majoriteten ett normalt TSH vid uppföljande kontroll 6-24 månader efter diagnos.

Helena Helde

helena.c.helde@rjl.se, Vårdcentralen Aroma, Vetlanda

Report efter journalgranskning av dödsfall med covid-19 i region Jönköping

Coronaviruset SARS-Cov-2 som orsakar sjukdomen covid-19 spreds över världen våren 2020 och klassades 11 mars av WHO som en pandemi. Av de som insjuknar får de flesta lindriga symtom, ett fåtal får sjukhuskrävande symtom varav en del avlider.

Antalet dödsfall med covid-19 har rapporterats löpande över världen och man har mätt och dokumenterat dödsfall olika. Man kan till exempel mäta falldödligheten (andel bekräftade smittfall som dör), letaliteten (andelen döda av totalt antal smittade i befolkningen) eller ange överdödligheten. För att bedöma riskförhållanden på individnivå kan man utföra en journalgranskning.

Syftet med min rapport var att granska de dödsfall som rapporterats med covid-19 i Jönköpings län mars-maj 2020 avseende riskfaktorer, förlopp, samsjuklighet, skörhet, ålder, kön och BMI. Rapporten är utformad som en deskriptiv journalgranskningsstudie och 141 individer inkluderades. Riskfaktorer och förlopp sammanställdes, samsjuklighet och skörhet graderades. Dödsorsak indelades i kategorierna D,- covid-19 som dominerande dödsorsak, B, -covid-19 som bidragande dödsorsak och A, - annan dödsorsak än covid-19.

Resultat: Av samtliga dödsfall (n= 141) med covid-19 bedömdes sex procent (n= 8) vara en direkt följd av covid-19. Inget av dödsfallen bedömdes ha annan orsak och hos 94 % (n= 133) bedömdes covid-19 vara bidragande orsak.

I hela studiepopulationen hade 52 % lindrig samsjuklighet, 35 % måttlig samsjuklighet och 13 % uttalad samsjuklighet. Vid jämförelse mellan grupp D och B noterades en högre grad av samsjuklighet i grupp B ($p=0,06$).

Femtionio procent hade en allvarlig skörhet och 37 % viss skörhet. Skörheten konstaterades vara mer uttalad i gruppen B jämfört med D ($p=0,005$).

De riskfaktorer som förekom mest i den totala gruppen var hypertoni (74 procent), kronisk hjärtsjukdom (61 procent), demens (30 procent) och diabetes (30 procent). Övriga riskfaktorer förekom hos mindre än 30 % av patienterna. 54 % hade vårdbegränsningar.

Könsfördelningen i gruppen som helhet var jämn (52 % kvinnor och 48 % män). I grupp D var det fler män än kvinnor (75 % män).

Pågående tobaksrökning sågs hos sju procent och 30 % var tidigare rökare.

Medelåldern för samtliga individer var 84 och medianåldern 86. Vid jämförelse mellan gruppen D och B var medianåldern lägre för gruppen D ($p=0,035$).

33 % var under- eller normal-viktiga, 61 % överviktiga. Vid jämförelse av BMI mellan grupperna B och D sågs ingen skillnad (Medianvärde D=24,5 B=26) ($p= 0,94$).

De flesta bodde i särskild boendeform (SÄBO). 55 % på SÄBO, 25 % i eget boende med hemtjänst och 20 % i eget boende utan stöd.

71 % påvisades med covid-19 0-5 dagar efter symtomdebut. 57 % vårdades på sjukhus, (52 % på vårdavdelning och fem procent på intensivvårdsavdelning (IVA)). 57 % fick syrgas. 3,5 % behövde respiratorvård under någon del av vårdtiden.

69 % avled inom tio dagar efter påvisad covid-19 varav 52 % avled på sjukhus och 45 % på SÄBO.

Konklusion: En stor andel av de avlidna var sköra och hade underliggande sjukdomar. Hos en majoritet bedömdes inte covid-19 vara ensam orsak till dödsfallet.

Kronisk hjärtsjukdom, hypertoni, demens, diabetes och övervikt var de riskfaktorer som förekom oftast.

De flesta som avled var mellan 80 och 90 år, där medelåldern i gruppen B var något högre än bland D. Fördelningen mellan kvinnor och män i hela populationen var jämn. I gruppen D förekom dock fler män än kvinnor.

Bland de som avled på IVA var covid-19 oftare en dominerande orsak och samtliga hade övervikt som riskfaktor.

Jenny Wiig

wiiig.jenny@gmail.com, Kungsgatans Vårdcentral, Linköping

Prevalensen av ansträngningsinkontinens hos kvinnliga idrottare som ej fött barn: en systematisk litteraturstudie.

Bakgrund: Ansträngningsinkontinens är främst ansett som ett problem för kvinnor som fött barn eller är i klimakteriet, dock så har flera studier påvisat en hög prevalens bland unga, nullipara, kvinnliga idrottare. Det har också visats att urinläckaget kan leda till att man slutar med sin idrott, men få unga kvinnor söker vård för dessa besvär.

Syfte: Att kartlägga prevalensen av ansträngningsinkontinens bland kvinnliga, nullipara idrottare i olika sporter för att öka kunskapsnivån inom detta område i primärvården. För att kunna uppmärksamma och erbjuda rätt hjälp behövs en kännedom om prevalensen samt en kännedom om vilka idrotter som är mest drabbade.

Metod: En systematisk sökning av litteratur gjordes i databasen Samsök. Studier som undersökte prevalensen av ansträngningsinkontinens bland nullipara, idrottande kvinnor mellan 12 och 40 år inkluderades. Totalt granskades 81 titlar, 58 abstracts och åtta artiklar granskades i sin helhet.

Resultat: Sex artiklar bedömdes ha tillräcklig kvalitet för att inkluderas i översikten. Totalt studerades 26 olika idrotter i de ingående studierna. Högst prevalens fanns bland elittränande trampolinister (73–80%), följt av elittränande rytmiska gymnaster (25%). Bland vältränade motionärer var prevalensen högst för friidrott (24%), volleyboll (20%) och handboll (17%), och lägst för tennis, innebandy och konståkning som hade 0%. Sammanfattningsvis pekar resultaten mot att prevalensen är högre för högintensiva (high impact) än för lågintensiva träningsformer (low impact) samt mot att urinläckaget ökar i takt med ökad träningsvolym

Slutsats: Prevalensen av ansträngningsinkontinens bland kvinnliga, nullipara idrottare är hög och den skiljer sig avsevärt mellan olika idrotter. De kvinnor som utövar högintensiva idrotter som involverar hopp löper störst risk att drabbas och dess effekter kan leda till försämrad prestation och sämre livskvalitet. Fysioterapi med träning av bäckenbotten är första linjens behandling och har visat sig ha god effekt.

Johan Ljungberg

joanlj@protonmail.com, Fosietorp vårdcentral, Malmö

Handläggning och behandling av patienter äldre än 65 år med nydiagnosticerad depression på Fosietorp Vårdcentral 2017-2019.

Bakgrund: Depression är vanligt hos personer >65 år. I den här gruppen kan symptomen på depression skilja sig och prevalensen av somatiska sjukdomar vara högre vilket gör en korrekt handläggning och utredning viktig. Vidare är evidensen för läkemedelsbehandling sparsam och biverkningsgraden högre. Trots detta behandlas många äldre med psykofarmaka.

Syfte: Undersöka ifall patienter över 65 års ålder med nydiagnosticerad depression under åren 2017-2019 på Fosietorps vårdcentral utreddes och fick behandling enligt riktlinjer och ifall diskussion kring eventuell läkemedelsbehandling fördes på kontroll efter 6-15 månader.

Metod: Studien genomfördes som en retrospektiv journalstudie. Patienter med på enheten nydiagnostiserad depression rekryterades från en 3 år lång studieperiod 2017-2019. Patienternas journal granskades och patienterna kategoriserades bl.a. som tillhörande åldersgrupp 65-74 år eller 75 år eller äldre för att kunna göra jämförelser. Resultatet redovisades som deskriptiv och jämförande statistik.

Resultat: Under studieperioden hittades 36 patienter som inkluderades varav 22 st var över 75 år. Det var stor variation kring vilka utredningsmöjligheter som användes där provtagning var högre än övriga möjligheter, 64% i gruppen 65-74år och 77% i gruppen 75 år och äldre. Alla fick någon form av åtgärd vid depressionsdiagnos där enbart läkemedelsbehandling var vanligast, 43% i den yngre gruppen och 77% i den äldre ($p=0,17$).

Konklusion: Utöver anamnes och status var vidare utredning sparsam på Vårdcentralen Fosietorp. Majoriteten behandlades med läkemedel, vilket är i linje med vad man ser i Sverige som helhet. Dock är detta en tveksam strategi när det ställs mot evidensläget.

Johanna Ekström

je.ekstroem@gmail.com, Johannesvårdens vårdcentral, Västra Frölunda

Oro för orosanmälan

Bakgrund: "Barn som far illa" är ett svårdefinierat begrepp som innefattar både fysiskt och psykiskt våld. Som vårdpersonal är vi skyldiga att genast anmäla om vi får kännedom om, eller misstänker, att ett barn far illa. Tidigare studier har visat att läkare inte anmäler alla misstänkta fall och att bidragande orsaker till detta bland annat kan vara bristande tilltro till Socialtjänstens arbete och organisation, osäkerhet kring graden av misstanke som krävs för anmälan, samt tidsbrist.

Metod: Enkätstudie av läkare verksamma vid sju vårdcentraler i Västra Götalandsregionen.

Resultat: Trettiotvå procent av läkarna i enkätstudien, verksamma inom primärvård i Västra Götalandsregionen, hade inte anmält till Socialtjänsten trots att de känt oro kring ett barn. Huvudorsaken till att avstå anmälan var att oron inte var tillräckligt stark eller att man var osäker över sin misstanke. Det fanns ingen signifikant skillnad i anmälningsfrekvens eller orsak mellan specialistläkare och utbildningsläkare.

Slutsats: Resultaten visar att knappt en av tre läkare verksamma vid de sju studerade vårdcentralerna i Västra Götalandsregionen hade avstått att göra en anmälan trots oro kring ett barn. Detta förklaras mestadels av svårigheter att avgöra när oron är tillräckligt stark för att en orosanmälan ska vara befogad. Detta indikerar behov av stöd i att avgöra när en anmälan ska göras eller inte.

Karin Borg

karin.e.borg@skane.se, Ramlösa Vårdcentral, Helsingborg

Riktade hälsosamtal till 40-åringar på Ramlösa vårdcentral 2022

En översikt på enhetens utfall, jämförelse med regionen och jämförelse mellan grupperna samboende/ensamstående.

Bakgrund och syfte: Personer med ohälsosamma levnadsvanor löper större risk för att utveckla hjärt-kärlsjukdom och cancer. Samboende personer lever längre och visar på bättre överlevnad vid cancer. Riktade hälsosamtal (RHS) är en evidensbaserad metod för att förebygga hjärt-kärlsjukdom och på sikt minska insjuknande i cancer. Syftet med denna studie är att titta på Ramlösa vårdcentralens utfall i RHS, jämföra med regionen samt jämföra levnadsvanor mellan grupperna samboende/ensamstående.

Metod och material: Alla listade födda 1982 inbjöds till RHS utifrån den mall Region Skåne arbetat fram och implementerat med en pilotstudie. Hälsosamtalen utfördes av utbildad samtalsledare, som även registrerade resultaten i ett särskilt anpassat webbstöd. Utdrag från webbstödet utgör insamlade data. Vårdcentralen jämförs med regionens pilotstudie med deskriptiv analys. Dataanalys för jämförelse av samboende/ensamstående gjordes med signifikanstest på utvalda variabler.

Resultat: På Ramlösa vårdcentral deltog 43 (39%) av listade 40-åringar. 53% uppvisade fetma eller övervikt. Högt kolesterolvärde sågs hos 40 %. På Ramlösa vårdcentral sågs en större andel daglig rökare men färre med förhöjda blodsocker jämfört RHS pilotstudie. Kvinnorna på Ramlösa vårdcentral var mindre fysisk inaktiva, en större andel hade förhöjt blodtryck (≥ 140 mm Hg), höga kolesterolvärden (≥ 5 mmol/L), för männen på var det tvärtom för samma variabler jämfört RHS pilotstudie. Av deltagarna var 11 (26%) ensamstående, i denna grupp signifikant högre andel rökare.

Konklusion: Riskfaktorer för utveckling av hjärt-kärlsjukdom och cancer sågs hos flertalet individer på Ramlösa vårdcentral. Skiljer oss från regionen med en högre andel rökare, en högre andel män med fysisk inaktivitet och högre andel kvinnor med högt blodtryck och kolesterol. Ensamstående rökare identifierades som en grupp att rikta särskilt fokus mot på enheten

Karl Rosborg

Karl.rosborg@gmail.com, Capio Vårdcentral, Grästorp

Patienters förväntningar inför årskontroller. En enkätstudie vid Capio Vårdcentral, Grästorp.

Bakgrund: Patienter med olika kroniska sjukdomar är den största patientgruppen och den ökar på grund av en ökande andel äldre i befolkningen. På Capio vårdcentral Grästorp kallas patienter med kroniska sjukdomar till årskontroller. Konsultationsmässigt innebär årskontrollen en utmaning. Ofta initieras en konsultation med att patienten kommer med ett problem, men vid en årskontroll är problemet mindre tydligt och läkaren har ofta en egen agenda. Vid en årskontroll vill läkaren bland annat skapa en relation till patienten, följa sjukdomen, göra läkemedelsgenomgång samt motivera patienten till sunda livsstilsvanor. Syftet med den här studien är att undersöka patientens förväntningar och önsningar inför årskontroller, för att få en bättre förståelse av patienternas perspektiv och på så sätt förbättra årskontrollerna.

Metod: Studien är en kvantitativ tvärsnittsstudie med hjälp av en enkät. Patienter som kom på provtagning inför årskontrollen till Capio vårdcentral Grästorp mellan den 18 januari och 29 mars 2021 ombads att anonymt fylla i en enkät. Enkäten innehöll frågor om förväntningar inför årskontrollen, frågorna utgår huvudsakligen från kategorier som andra studier tagit fram.

Resultat: I studien inkluderades 93 enkäter (47% män). Det var få personer under 60 års ålder, endast 14%. I genomsnitt hade patienterna 8,4 av de 16 möjliga förväntningar. Studien visar att de vanligaste förväntningarna inför årskontroll var att få provresultat och förnya recept. De minst vanliga förväntningarna var att samtala om privata och personliga besvär.

Konklusion: Resultatet reflekterar både vad patienterna önskar skall genomföras vid årskontrollen, men troligen också det som brukar genomföras. Få personer önskar livsstilsråd, trots att läkare gärna fokuserar på det, ämnet är både svårt och känsligt. Rådande covid-19 pandemi har påverkat undersökningen negativt eftersom vanlig fysisk årskontroll ändrats till telefonbesök

Karolin Planting

karolin.planting@rjl.se, Habo Vårdcentral, Habo

”Jag är ju organspecialist, primärvården är människan”

En intervjustudie om sekundärvårdsspecialisters uppfattning om allmänmedicin

Introduktion: Det finns definitioner på vad det allmänmedicinska specialistområdet bör innehålla och vad en specialist i allmänmedicin bör ha för kompetenser. Definitionerna varierar något mellan länder. Svensk Förening för Allmänmedicin (SFAM) har skrivit en svensk definition och Socialstyrelsen har en målbeskrivning för kompetenser som ska uppnås under specialisttjänstgöring i allmänmedicin. I dagens sjukvårdssystem är primärvården basen för all vård och denna roll ska ytterligare stärkas framöver vilket gör att resursomfördelning från sekundärvård till primärvård kommer behöva ske. En god och nära vård för patienter bygger på ett gott samarbete mellan primärvård och sekundärvård. För ett gott samarbete och en god förutsättning för resursomfördelning krävs att de olika vårdinstanserna har god kännedom om varandras uppdrag och kompetenser. Den här studien gjordes för att undersöka sekundärvårdsspecialisters uppfattning om allmänmedicin.

Syfte: Studiens syfte är att undersöka vilka föreställningar sekundärvårdsspecialister har om allmänmedicin.

Metod: Studien är en kvalitativ studie med induktiv ansats. Data har inhämtas genom semistrukturerade djupintervjuer med 6 specialistläkare inom olika sekundärvårdsspecialiteter. Datat har sedan analyserats med hjälp av kvalitativ innehållsanalys.

Resultat: Fyra huvudkategorier identifierades; 1) Utmärkande drag i primärvården, 2) Kompetens i primärvården och fördelning av arbete och patienter, 3) Kontakt mellan sekundärvården och primärvården och 4) Ekonomi och organisation. I varje huvudkategori framträder också ett antal delteman vilka redovisas under *nuläge, utmaningar och visioner*.

Slutsats: Studien visar att intervjupersonernas uppfattning om allmänmedicin som specialistområde och specialister i allmänmedicins kompetenser, i stor utsträckning överensstämmer med de definitioner av det allmänmedicinska specialistområdet som finns. Intervjupersonerna upplever i stor utsträckning att samarbetet mellan vårdinstanserna är välfungerande, men ser utmaningar och behov av utveckling inom flera områden så som ökad kontinuitet och tillgänglighet i primärvården för ytterligare förbättrat samarbete mellan primärvård och sekundärvård. Sekundärvårdsspecialisterna i studien har generellt liten kostnadsmedvetenhet i sin kliniska vardag och är av uppfattningen att läkare i primärvården har en större medvetenhet kring ekonomi än man har inom sekundärvården. Det finns utifrån studiens resultat utrymme för ytterligare studier inom området samt inom angränsande områden så som exempelvis hur kontinuitet i primärvården påverkar arbetet i sekundärvården och samarbetet mellan vårdinstanserna, specialister i allmänmedicins uppfattning om sekundärvårdsspecialister samt hur skillnaden i ekonomisk medvetenhet mellan vårdinstanserna påverkar arbetet och ekonomin.

Kristofer Schultz

kristofer.schultz@premicare.com, Premicare Bergsjö hälsocentral

Finns det samband mellan sköldkörtelfunktion och avförings- och urininkontinens?

Avförings- och urininkontinens utgör stigmatiserande besvär för individer i den åldrande befolkningen och gör att mer omfattande omvårdnadsinsatser krävs. Sköldkörtelhormonerna reglerar kroppens metabolism och skulle därigenom kunna spela en roll för förekomsten av avförings- och urininkontinens. Detta vetenskapliga arbete undersöker sambandet mellan sköldkörtelfunktion och avförings- respektive urininkontinens i en population från studien *Swedish National study on Aging and Care* (SNAC; Svenska nationella studien av åldrande och vård).

I detta vetenskapliga arbete har författarna hypotesen att avförings- och urininkontinens är kopplade till den högre metabolism som uppträder vid högre nivåer av thyroxin (T4) och därmed lägre nivåer av det kontrollerande hormonet *Thyroid Stimulating Hormone* (TSH). Motsatsen är angiven som alternativhypotes, och nollhypotesen är att inga samband finns.

Data analyserades för forskningspersoner där 566 inte hade avföringsinkontinens, 36 hade detta, 530 inte hade urininkontinens och 130 hade detta. *Independent samples* t-test visade på statistiskt säkerställda skillnad (p-värde 0,005) i TSH i gruppen med avföringsinkontinens (4,3) jämfört med gruppen utan (2,1), och statistiskt säkerställd skillnad (p-värde 0,001) i gruppen med urininkontinens (3,4) jämfört med gruppen utan (1,9). Logistiska regressionsanalyser genomfördes även som talade för att avföringsinkontinens kan ses som en variabel av TSH (odds ratio >1 utifrån Exp(B) 1,042 och konfidensintervall 0,998-1,088.), och urininkontinens som en variabel av TSH respektive T4 (odds ratio >1 i båda fallen, Exp(B) 1,085 respektive 1,019 med konfidensintervallen 1,003-1,174 respektive 0,948-1,094). Författarna konstaterar att potentiella samband kan finnas mellan sköldkörtelfunktion och avförings- och urininkontinens men att forskningspopulationen är för liten för att några slutsatser ska kunna dras. Mer forskning i större populationer behövs.

Linus Aronsson

linus.aronsson@med.lu.se, Vårdcentralen Kärråkra, Eslöv

Muskelavslappnande läkemedel (muskelrelaxantia) vid behandling inom primärvård av smärttillstånd med fokus på klorzoxazon och orfenadrin: en systematisk litteraturoversikt

Bakgrund: Smärttillstånd är vanligt förekommande sökorsaker inom primärvården. Associerad muskelspasm kan föreligga. De per orala muskelrelaxantia som finns tillgängliga i en svensk primärvårdskontext är klorzoxazon och orfenadrin. Den vetenskapliga basen för dessa substanser har beskrivits som sparsamt, dock har användningen av dessa ökat senaste åren. Aktuell systematisk genomgång av litteraturen utfördes för att sammanställa uppdaterad evidens över dessa substanser.

Metod: Litteratursökning gjordes i Embase och Medline. Inklusionskriterier omfattade randomiserade studier med behandling av vuxna patienter med smärttillstånd i en primärvårdsrelevant kontext.

Resultat: Totalt inkluderades fem studier, varav två på klorzoxazon med totalt 459 deltagare och tre på orfenadrin med totalt 684 deltagare. En direkt jämförelse mellan substanserna hittades inte. Det fanns ingen tydlig tilläggseffekt vid behandling av akut ländryggssmärta jämfört endast ibuprofen eller naproxen för klorzoxazon eller orfenadrin. Orfenadrin i kombination med paracetamol har möjligen bättre effekt jämfört placebo vid kortvarig behandling av spänningar/muskelspasm i nacke och ländrygg. Substanserna är behäftade med få biverkningar under en begränsad behandlingstid på 7 till 8 dagar.

Konklusion: Evidensen för dessa substanser bedöms som begränsad och den litteratur som finns rör nociceptivt akut påkommet smärttillstånd med associerad muskelspasm.

Lisa Huszar

lisahuszar@gmail.com, Capio Vårdcentral, Berga, Linköping

”Åh nej ett högt blodtryck!”

Att förebygga hjärtkärlsjukdom hos patienter med diabetes mellitus typ2(DM2) är en stor utmaning inom primärvården. Det nationella diabetesregistret(NDR) är ett verktyg för att utvärdera och jämligöra diabetesvården. Socialstyrelsen har utifrån NDR etablerat kvalitetsindikatorer för diabetesvård, såsom att minst 65% av DM2-patienterna ska nå blodtryck <140/85mmHg. På Berga VC nådde endast 60,8% av vårdcentralens 543 diabetespatienter detta måltryck 2017.

Studiens syfte var att ta reda på *hur* vi handlade våra diabetespatienter med ett förhöjt blodtryck. Studien är en deskriptiv analysstudie av Berga vårdcentralens patienter med DM2 samt systoliskt blodtryck ≥ 140 mmHg och/eller diastoliskt värde ≥ 85 mmHg.

207 patienter identifierades. 51 patienter nådde måltryck under 2017, utan återrapportering till NDR. Uppföljning av blodtryck har gjorts av 45 % av fallen. 32% saknade kommentarer. Ytterligare kommentarer har identifierats; där biverkningar, och utebliven uppföljning eller att blodtryck ligger nära målvärdet är vanligt förekommande. Under studien har också noterats att patienter med mikroalbuminuri (n = 28) tenderar att ligga högre i systoliskt blodtryck (p = 0.007) och att de ser ut att löpa större risk för ny hjärtkärlhändelse (p = 0.001), oberoende tidigare känd hjärtkärlsjukdom eller ej (p = 0.003).

Studien beskriver att patienter med DM2 med blodtryck nära målvärde ofta lämnas samt att återrapportering till NDR saknas. Vi hade egentligen klarat Socialstyrelsens behandlingsmål. Anmärkningsvärt är att vi tenderar att acceptera ett högre blodtryck där behandlingens vinsten kanske vore störst, såsom vid mikroalbuminuri? Tydligt är också att det finns ett individuellt bedömningsmönster. En uppföljande kvalitativ studie skulle kunna vara av värde för att belysa detta ytterligare.

Malin Lundin

malin.g.lundin@vgregion.se , Närhälsan Kinna Vårdcentral

Socioekonomisk status som avgörande faktor för deltagande i mammografiscreening – Undersökning av skillnaden mellan att använda kvinnornas egen socioekonomiska status jämfört med deras partners

Malin Kjellén · My von Euler-Chelpin, Int J Public Health (2010) 55:209–215

Objectives: Earlier research has shown that participation in mammography screening tends to vary across socio- economic levels. We assessed the difference between using the woman’s own socioeconomic status (SES) and using that of her household or partner as determinant of participation in mammography screening.

Methods: Participation data from two mammography screening programs in Denmark were linked to a national SES classification system providing data for each citizen, their partner, and household. We calculated the odds ratio of non-participation across SES levels using the woman’s own, the household’s, and her partner’s SES status, respectively.

Results: When using the woman’s own SES, the odds ratio of non-participation showed a clear U-shape across SES levels, in both programs. When using the partner’s SES the difference in non-participation across SES levels was significantly smaller (p \ 0.001).

Conclusions: To what extent SES was a determinant for screening participation strongly depended on whether using the woman's own SES or that of her partner. In a public health perspective it is important to take this into account when addressing the problem of non-attendance in screening.

Maria Larsson

maria.larsson@regionkalmar.se, Esplanadens hälsocentral, Västervik

Förhöjda Fosfatidyletanol (PEth)-värden på Esplanadens hälsocentral 2021

Bakgrund: Primärvården har stora möjligheter att upptäcka och behandla riskabla alkoholvanor. PEth är en direkt alkoholmarkör.

Syfte: Att undersöka under vilka omständigheter PEth-prov tas och till vilken nytta genom att studera de patienter vid Esplanadens hälsocentral, som under 2021 haft förhöjda PEth-värden.

Material och metod: Uppgifter från Medrave för 198 patienter som lämnat PEth-prover under 2021, samt journaler för 68 patienter med förhöjda PEth-värden. Dessa patienter jämfördes avseende ålder, kön och PEth-värde med alla 198 patienter som hade lämnat PEth-prover. I ett andra steg utfördes en journalstudie för de 68 patienter som hade lämnat ett förhöjt PEth-prov för att beskriva anledningar till PEth-provtagning, eventuella skillnader mellan olika läkare, vilka insatser de 68 patienterna fick och insatsernas effekt på PEth-värdet.

Resultat: 33 av 68 patienter hade nyupptäckta förhöjda PEth-värden. PEth-proverna hade oftast tagits i samband med kontroll av ett tillstånd eller utredning av symtom som kan påverkas av alkoholöverkonsumtion, med en stor variation mellan olika läkare. 63 av 68 patienter erbjöds någon typ av åtgärd. Utifrån journalen kunde det inte utläsas att någon patient hade fått ett rådgivande samtal. 20 av patienterna med förhöjda PEth-värden hade lämnat ett normaliserat PEth-värde före utgången av 2022. Med reservation för statistisk osäkerhet tycks omkontroll vara den mest effektiva åtgärden. För den största gruppen, var resultatet okänt.

Diskussion: Studien är liten, utan statistisk säkerhet, men ger en omfattande beskrivning av hälsocentralens PEth-provtagning och de kliniska omständigheterna kring den.

Slutsats: Omkontroll verkar vara mest effektivt, men de med okänt utfall väcker etiska frågor.

Maria Rosdahl

Maria.rosdahl@regionostergotland.se, Capio Vårdcentral Berga, Linköping

Hur välbehandlade är patienter med hjärtsvikt vid Berga vårdcentral, Capio, Linköping.

Hjärtsvikt är ett vanligt, allvarligt men behandlingsbart tillstånd. Behandlingen utgår från typ av hjärtsvikt (HF_{rEF}/HF_{mrEF}/HF_{pEF}). Såväl korrekt diagnostik som korrekt behandling är av vikt och underbehandling är vanligt.

Sommaren 2021, utkom ESC (European society of cardiology) med nya riktlinjer kring hjärtsvikt. Fyra läkemedelsgrupper har nu indikation vid hjärtsvikt med nedsatt EF; ACE/ARB/ARNI, betablockad, MRA samt SGLT-2. Även järninfusion samt fysisk träning utgör del av behandlingen.

Syftet med denna studie var att kartlägga vilken behandling patienter med hjärtsvikt vid Berga VC, Capio Linköping får, och om denna överensstämmer med aktuellt kunskapsläge. Syftet var också att ta reda på om diagnosen hjärtsvikt ställs på adekvat grund.

Patienter med hjärtsviktsdiagnos filtrerades fram med programmet MedRave. I stigande åldersordning genomfördes en journalgenomgång för patienter upp till 87 års ålder. Totalt 93 patientjournaler granskades, sex exkluderades.

För 22% av patienterna bedömdes hjärtsviktsdiagnosen felaktig. Aktuell klassificering användes sparsamt. Av patienterna med HFrEF var 89% ordinerade behandling med RAS blockad, 89% betablockad och 40% MRA. Av samtliga patienter med hjärtsvikt var 13% ordinerade SGLT 2. Endast en patient hade erhållit intravenöst järn via vårdcentralen. Få patienter rapporterade att de var fysiskt aktiva.

Denna studie indikerar värdet av uppdaterad kunskap för läkare, kring både diagnostik och behandling av hjärtsvikt, i primärvården. För samtliga läkemedelsgrupper, men främst för MRA och SGLT-2 ses utrymme för förbättring. Även uppmärksamhet på järnbrist och fysisk aktivitet ses av värde.

En uppföljande, likartad studie om några år vore av värde för att utvärdera om de nya behandlingsrekommendationerna då nått ut och implementerats.

Michaela Jern

michaela.jern@regionostergotland.se, Capio Johannelunds Vårdcentral, Linköping

Varning för antibiotikaallergi. En kartläggning av registrerad antibiotikaöverkänslighet hos patienter listade på två vårdcentraler i Östergötland

Bakgrund: I Sverige har vi tydliga riktlinjer avseende antibiotikabehandling, men de följs inte alltid. En anledning är en registrerad överkänslighetsreaktion mot det tänkta preparatet i patientens journal. Reaktionen i samband med en antibiotikabehandling beror dock sällan på en regelrätt allergi.

Syfte: Vår uppfattning är att överkänslighetsreaktioner på antibiotika registreras på otillräckliga grunder och att de inte utreds korrekt. Vi ville därför kartlägga hur många patienter som har en registrerad överkänslighet för antibiotika i sin journal, på vilka grunder de fått den och om utredning skett enligt riktlinjer.

Metod och material: Samtliga listade patienter på två vårdcentraler utgjorde studiepopulationen. Av de drygt 15 000 patienterna hade 1,4 % en registrerad varning. Dessa patienters journaler granskades med hjälp av en checklista för att få svar på våra frågor.

Resultat: 1,4 % hade en registrerad överkänslighetssignal för antibiotika, över 70 % av dessa var inte korrekt utredda eller hade en varning där det inte gick att förstå vad den baserats på.

Slutsatser: Majoriteten av registrerade varningar i vår studie är bristfälliga och kan därför innebära en medicinsk risk för patienten. En förbättrad kunskap för läkare avseende när allergi ska misstänkas, hur den ska utredas och registreras är därför önskvärd.

Michel Watz

Närhälsan Gamlestadstorget Vårdcentral, Göteborg

Sex hormone binding globulin levels and development of hypertension in middle-aged men and women

Arbetet genomfört, inlämnat för publikation i vetenskaplig tidskrift (våren 2023).

Miriam Nilsson

miriam.nilssons@gmail.com, Vårdcentralen Knislinge

Har antalet akutbesök och sjukhusinläggningar för målgruppen minskat efter införandet av Mobilt Vårdteam på Vårdcentralen Knislinge?

Syftet med detta arbete har varit att utvärdera huruvida antalet sjukhusinläggningar och akutbesök på sjukhus minskat efter införandet av Mobilt Vårdteam på Knislinge Vårdcentral.

Studien är en observationsstudie där studiepopulationen består av de patienter, 80 år och äldre, som uppfyllde kriterierna för att bli inskrivna i mobilt vårdteam under två jämförbara perioder om 6 månader vardera före respektive efter införandet av mobilt vårdteam.

Data har samlats in och analyserats avseende antal akutbesök och sjukhusinläggningar under perioden juli-december 2017 respektive 2019, både för den totala andelen patienter men också uppdelat för åldersgrupperna 80-89 år respektive >90 år samt för kvinnor respektive män. Data har även samlats in avseende vissa specifika sjukdomar, boendeform, antal hembesök av läkare från vårdcentral respektive från Falck-läkare samt antal kontakter med vårdcentralen, inklusive besök dit.

Resultatet av studien visar att det inte går att dra några säkra slutsatser kring den primära frågeställningen utifrån de data som samlats in. Konfidensintervallen är stora, vilket ger stor osäkerhet i resultatet. Det tycks dock vara så att demenspatienter har en lägre sannolikhet att bli inlagda på sjukhus än de utan demensdiagnos. Det handlar dock om en liten population och fler studier krävs för att kunna verifiera eller förkasta denna hypotes.

Antagandet att införandet av mobilt vårdteam skulle medföra en minskning av antal akutbesök och sjukhusinläggningar har alltså inte kunnat bevisas i denna studie. Den studerade vårdcentralen har dock arbetat proaktivt med hembesök även före införandet av mobilt vårdteam, vilket kan vara en bidragande faktor till att den antagna minskningen inte kunnat verifieras. Det bedöms därför vara av värde att göra liknande studier på andra vårdcentraler/hälsocentraler, som infört mobilt vårdteam, för att kunna dra några konkreta slutsatser kring frågeställningen.

Mirja De Geer

mirja.degeer@regiondalarna.se, Tiskens Vårdcentral, Falun

Finns det vetenskapligt stöd för profylaktisk behandling med antidepressiva läkemedel efter stroke? – en litteraturstudie

Bakgrund: Stroke är en mycket vanlig sjukdom som drabbar ca 30 000 svenskar per år och är den sjukdom som kräver flest vård dagar inom den somatiska sjukvården. Depression är den vanligaste neuropsykiatriska sjukdomen efter stroke och drabbar runt en tredjedel av alla strokepatienter inom de första veckorna till månaderna efter stroke.

Syfte/frågeställning: Att kartlägga huruvida profylaktisk behandling med antidepressiva läkemedel ger färre depressioner, förbättrar den kognitiva förmågan, har en positiv effekt på rehabiliteringen och/eller leder till minskad mortalitet.

Metod: Litteraturstudie med sökning i databasen PubMed för artiklar publicerade mellan 1996 och 2013. MeSH-termer och andra ofta använda söktermer användes i sökningen.

Resultat: Tolv artiklar skrivna utifrån nio olika studier inkluderades i arbetet. Då studierna skiljer sig åt gällande typ av intervention och effektmått är någon metaanalys ej möjlig utan artiklarna analyseras var för sig. Majoriteten av studierna visade minskning av prevalensen för depression, förbättrad ADL och kognitiv förmåga och minskad mortalitet efter stroke vid behandling med antidepressiva.

Slutsats: Det saknas tillräcklig evidens av hög kvalitet för att säkert säga att det finns en nytta med preventiv behandling med antidepressiva läkemedel efter stroke.

Mohamed Hassan

mohamed.hassan@vgregion.se, Närhälsan Tibro

Blood pressure monitoring in patients with hypertension in primary health care in Sweden.

Background: Hypertension (HT) is a common and leading risk factor for cardiovascular complications such as stroke and coronary heart disease. Diagnosis, management, and follow-up of patients with HT is mainly performed in primary health care (PHC). It has been shown that attainment of blood pressure (BP) goals for treatment are around 50% and varies between PHC-centres (PHCC's). The management includes monitoring of the patients which could contribute to this variation. It is therefore of interest to gain knowledge of how BP measurements are performed at the PHCC Närhälsan Tibro, Skaraborg, the PHCC's in Region Västra Götaland (VGR) and in seven other regions in Sweden.

Methods: In 2020-2021, the staff responsible for management of HT in 7-10 randomly selected PHCC's from each of eight regions in Sweden was interviewed by telephone. The interviews lasting approximately 60 minutes and contained both closed-ended questions (yes/no) answers and open-ended questions on HT management and BP monitoring techniques. The author performed face-to-face interviews with the staff (n=4) at Närhälsan Tibro. Data was presented as means and measures of dispersion. For differences between regions, Chi-square tests were used for discrete variables, numbers and frequencies and T-test for continuous variables. A p-value of <0.05 was considered significant. Data from Närhälsan Tibro was only used for visual comparison.

Results: The prevalence of team-based structured care, use of written guidelines and mode of BP measurements were similar in Tibro, VGR and the other seven regions. Three BP measurements at a single visit and occurrence of HT diagnosis at the first visit in patients with high BP and high risk for complications were more common in VGR (7/10 vs. 21/65, p=0.02) and (5/10 vs. 10/66, p=0.001), respectively.

Conclusion: There were only minor differences in management of HT between VGR and the seven other regions in Sweden.

Olof Guterstam

olof@guterstam.se, Stureby Vårdcentral, Enskede

Enskede daily mile– fungerar det i praktiken?

Bakgrund. De positiva effekterna av fysisk aktivitet på människors hälsa är väl dokumenterad. Även om dessa kunskaper är spridda är det svårt att uppnå de nivåer av fysisk aktivitet som myndigheter, både i Sverige och internationellt, rekommenderar. "The daily mile" är ett skotskt initiativ där grundskoleklasser dagligen tar en kvarts paus från undervisningen för att gå ut och springa runt skolgården. Denna studie syftade till att undersöka om den modellen kan införas även i svenska skolor.

Metod. Studien utformades som en intervention med efterföljande enkätundersökning. Nio klasser med 222 elever i åldrarna 6 – 12 år deltog genom att införa "the daily mile" under sex veckors tid.

Resultat. I genomsnitt 72,3 % av skoldagarna tog klasserna i praktiken en 15 minuters springrast. Samtliga elever deltog genom att gå eller springa. Elevernas ålder korrelerade inte med hur ofta springrasterna blev av eller graden av aktivitet under springrasterna.

Diskussion. Denna studie visar att modellen "the daily mile" mycket väl kan införas på en svensk grundskola och bidra till att fler elever kan nå upp till rekommenderade nivåer av fysisk aktivitet. Det tycks fungera lika bra från förskoleklass upp till årskurs 6. Större, mer långvariga studier med kontrollgrupp behövs för att få en tydligare bild av effekterna av "The daily mile" på längre sikt.

Rebecca Stenberg

stenberg.cc@gmail.com, Vårdcentralen Tåbelund, Eslöv

Handläggning av patienter med nydiagnostiserad depression på vårdcentralen Tåbelund – före och efter införandet av integrerad beteendehälsa

Bakgrund Psykisk ohälsa och depression är vanliga besöksorsaker i primärvården. Vårdcentralen Tåbelund införde 2019 ett nytt sätt att organisera vården kring dessa patienter, Integrerad Beteendehälsa (IBH).

Syfte Att undersöka hur handläggningen av patienter med depression förändrats efter införandet av IBH, med fokus på sjukskrivning, farmakologisk behandling, psykologisk behandling och råd om fysisk aktivitet.

Metod Studien genomfördes som en retrospektiv jämförande journalstudie. Patienter med nydiagnostiserad depression rekryterades från en 6 månader lång studieperiod före (2017/18) respektive efter (2019/20) införandet av IBH. Patienternas journal granskades och resultatet redovisades som deskriptiv och jämförande statistik (Fisher's exakta test).

Resultat Under studieperioden före införandet hittades 39 patienter och efter införandet 13 patienter, vilket innebär en signifikant skillnad mellan kohorterna relaterat till antalet listade vid respektive studieperiod. 2017/18 fick 26% träffa psykolog vid första besöket, 2019/20 var andelen 100% ($p < 0,001$). Andelen som fick träffa psykolog alls var 74% 2017/18 och 100% 2019/20 ($p = 0,05$). Andelen patienter som sjukskrevs var 36% 2017/18 och 38% 2019/20 ($p = 1$) medan andelen som fick farmakologisk behandling var 64% 2017/18 och 54% 2019/20 ($p = 0,53$). För 18% av patienterna fanns det 2017/18 dokumentation kring råd om fysisk aktivitet i journalen och 2019/20 var denna andel 46% ($p = 0,064$).

Konklusion Inga signifikanta skillnader avseende sjukskrivning och läkemedelsbehandling sågs mellan kohorterna före och efter införandet av IBH. Patienterna fick i större utsträckning träffa psykolog efter införandet, vilket är i linje med Socialstyrelsens nationella riktlinjer. Ett oväntat resultat var det signifikant lägre antalet patienter som fick diagnosen depression efter införandet än före, något som diskuterades och väckte intressanta frågor för framtida forskning.

Sara Fristorp Cesarini

sfristorp@gmail.com, Närhälsan Stenungsund vårdcentral, Stenungsund

Screening för celiaki hos patienter med IBS på Nödinge Vårdcentral

Bakgrund: Prevalensen för celiaki är högre hos personer med Irritable Bowel Syndrome (IBS) jämfört med friska kontroller. Det är viktigt att hitta patienterna med celiaki för att undvika onödigt lidande samt öka livskvalitén hos patienterna. Långsiktiga konsekvenser av att inte behandla celiaki är allvarliga med ökad förekomst av andencarcinom i tunntarmen, lymfom, infertilitet, anemi och osteoporos. Enligt Regional medicinsk riktlinje – IBS bör antikroppar mot transglutaminas tas vid utredning för IBS.

Syfte: Att studera hur många av patienterna som diagnostiserats med IBS på Nödinge Vårdcentral under 2015-2019 som är screenade för celiaki samt resultatet av screeningen.

Metod: En retrospektiv studie med journalgranskning med hjälp av Rave för patienter som fått diagnos IBS under 2015-2019.

Resultat: 59 % av patienterna som nydiagnostiserats med IBS mellan år 2015- 2019 är screenade för celiaki. 2 % fick diagnosen celiaki.

Slutsats: En majoritet av patienterna som fått IBS-diagnos mellan år 2015-2019 vid Nödinge Vårdcentral är screenade för celiaki.

Shkar Ahmed

shkar.ahmed@bjorkhagenshlm.se, Björkhagens Husläkarmottagning, Johanneshov

Lipidrubbing bland patienter med hypertoni och diabetes mellitus typ 2 på Björkhagens HLM

Bakgrund: Lipidrubbing/dyslipemi, menas förhöjda plasmahalter av total kolesterol, LDL-kolesterol (Low Density Lipoprotein) och/eller triglycerider (TG) och/eller sänkt halt av det skyddande lipoproteinet HDL-kolesterol (High Density Lipoprotein). Hyperlipidemi är ett vanligt tillstånd bland patienter som har hypertoni och diabetes mellitus typ 2 (T2DM). Dessa samsjuklighet höjer risken för kardiovaskulär sjukdom. Ungefär en tredje del av vuxna har högt blodtryck i Sverige och två tredjedelar av patienter med DM typ II har hypertoni. Diabetes mellitus (DM) är nionde orsak av död enligt World Health Organization (WHO), Cirka en av elfte vuxna i hela världen har DM och 90% av dem har T2DM. Behandling av hyperlipidemi hos patienterna som har hypertoni och T2DM är en åtgärd som har visat sig en god effekt på minskning av kardiovaskulära sjukdomar och framtida död.

Syfte: Att närmare undersöka diagnostik och handläggning av hyperlipidemi hos patienter som har hypertoni och T2DM, bland våra patienter på Björkhagens HLM. Ett ytterligare syfte är att undersöka om vilket behandlingsåtgärder fick de patienterna som har hyperlipidemi.

Material och metod: Studien är en kvantitativ retrospektiv journalbaserad. Studien fördjupar sig bland patienter som listade på Björkhagens HLM under period 2021-01-01 till 2021-12-31. Data extraherades med hjälp av Medrave4. Variabler som analyserades var ålder, kön, diagnos hypertoni, T2DM, hyperlipidemi, m.m. SCORE 2 används för bedömning av lipidrubbing, patients kategorisering. Varje riskgrupp har ett målvärden för LDL-kolesterol: måttlig riskgrupp <2,6mmol/l, hög riskgrupp <1,8mmol/l och mycket hög riskgrupp <1,4mmol/l. Om patient har ett LDL-kolesterolvärde lika mycket eller lägre värde, betraktades att patienten uppnådde LDL-kolesterol målvärden.

Resultat: Totalt inkluderades 647 patienter i studien, varav 46 patienter exkluderades enligt exklusionskriterier. 601 patienter som utgjorde studiepopulationen, varav 284 kvinnor (47%) och 317 män (53%) i åldrarna 40–100 år varav 261 patienter ålder <65 år (43%) och 340 patienter ålder ≥65 (57%). Det var 496 patienter (82,5%) som saknade hyperlipidemi diagnos, det förelåg signifikant skillnad i andel patienter som hade hyperlipidemi diagnos respektive andel patienter som inte hade hyperlipidemi diagnos för att uppnå målvärde av LDL-kolesterol ($p=0,0027$).

Studien påvisades att endast 16% av studiepopulation uppnås Socialstyrelsens rekommenderat målvärden av LDL-kolesterol, varav bara 14% av patienter som hade diagnos hypertoni och 7% av T2DM patienter.

Stina Mannheimer

stina.mannheimer@gmail.com, Västerläkarna, Västra Frölunda

“Trygghet eller börda?": En kvalitativ studie om hur hemsjukvårdspatienter vid Torsviks vårdcentral upplever sin läkemedelsanvändning

Bakgrund Polyfarmaci och överbehandling är ett bekymmer för många äldre patienter, men även farmakologisk underbehandling kan leda till ökad morbiditet och mortalitet. Lite är känt om vad äldre patienter själva har för uppfattningar och erfarenheter av att behandlas med läkemedel. Ökad kunskap inom det området kan förhoppningsvis leda till bättre och säkrare läkemedelsanvändning.

Syfte Att undersöka vilka föreställningar, farhågor och förväntningar som finns i relation till läkemedelsanvändning hos hemsjukvårdspatienter.

Studiedesign och metod Sex semi-strukturerade intervjuer genomfördes med hemsjukvårdspatienter vid Torsviks vårdcentral, Lidingö. Datan analyserades med kvalitativ innehållsanalys.

Resultat Analysen resulterade i följande kategorier: behov av läkemedel men önskan om färre tabletter leder till ambivalens; upplevelse av överbehandling leder till känsla av maktlöshet; oönskad, oklar eller otillräcklig läkemedelseffekt leder till tveksamhet; praktiska svårigheter kan vara utmaning för läkemedelsrutin samt trygghet i patientrollen leder till ökad följsamhet till ordinerade läkemedel. Det fanns en genomgående önskan om att inte bli behandlad med fler läkemedel än nödvändigt. Det förekom olika grad av ambivalens gentemot läkemedel, och hur denna hanterades varierade mellan individerna. Samtidigt fanns det flera som upplevde en välfungerande läkemedelsrutin.

Slutsats Att bli äldre och läkemedelbehövande innebär utmaningar. Hos vissa förekom en känsla av maktlöshet inför detta, vilket kunde leda till psykiskt illabefinnande och en lägre grad av läkemedelsföljsamhet. Tilltro till den egna förmågan att hantera utmaningar och ett gott samarbete med vården gav å andra sidan förutsättningar för en hög grad av följsamhet. Individuella faktorer såsom socialt sammanhang och aktivitetsgrad verkade spela roll för hur individen uppfattade och hanterade sin situation.

Susan Mahboba

susanmahboba@gmail.com, Borensbergs Vårdcentral, Borensberg

Proteinuri vid akut urinvägsinfektion, handläggning och uppföljning vid vårdcentralen Ryd

Bakgrund: Njurarna är i grunden ett filter som ska släppa igenom vissa partiklar (avfallsprodukter) och hindra andra partiklar från att gå igenom. Den glomerulära barriären har tre lager som bildar både ett storleksselektivt och elektrostarktiskt filter. Friska njurar utsöndrar mindre än 150 mg protein/dag, varav cirka 20 mg albumin.

Inledning: Enligt Region Östergötland riktlinjer för remittering av patienter med njursjukdom till njurmedicinska kliniken, skall albuminuri följas med U alb/krea kvot på stickprov i morgonurin. Riktad screening för njursjukdom med eGFR, urinsticka och blodtryckskontroll regelbundet i 1-2 år görs.

Syfte: Studien gjordes för att kartlägga uppföljning och handläggning av proteinuri som upptäckts som bifynd vid ett akut besök på grund av UVI på vårdcentralen Ryd.

Metod: Studien har en retrospektiv deskriptiv design som genomfördes genom granskning och analys av patientjournaler. Journalgranskning gjordes för att se om läkaren har konstaterat proteinuri som övergående eller persisterande genom ett uppföljande kontrollprov, och vilka undersökningar valdes för att följa upp persisterande proteinurin?

Resultat: Av de 33 patienter som fick diagnosen UVI och visade samtidigt positiv U-albumin i urinstickan hade 18 patienter lämnat kontrollprov 1. Återstående 15 patienter hade inte lämnats

något kontroll-prov. Av de 5 patienter som lämnade ett första kontroll-prov som visade positiv U-albumin var det två patienter som lämnade ytterligare ett nytt kontroll-prov som visade fortsatt positiv U-albumin. Ingen uppföljning gjordes därefter och inga vidare undersökningar har gjorts.

Diskussion: analysresultat diskuterades inklusive studiens svagheter och styrkor.

Konklusion: Helhetsbilden togs fram. Flera förslag skrevs gällande förbättringsmöjligheter både på vårdcentral nivå och primärvårdcentrums nivå.

Veronica Drejer

veronicadrejer@gmail.com , Centrumpraktiken, Kungälv

Förebygger lokal östrogenbehandling återkommande urinvägsinfektioner hos kvinnor efter klimakteriet?

Urinvägsinfektion är den vanligaste bakteriella infektionen hos kvinnor, och förekomsten ökar i takt med stigande ålder. Några orsaker till det är östrogenbrist, sjunkande pH-värde samt en ökad mängd bakterier i underlivet. I samband med klimakteriet som i genomsnitt sker vid 50-51 års ålder minskar äggstockarnas östrogenproduktion och menstruationen upphör slutligen. Detta kan leda till besvär så som vaginal torrhet, sveda samt återkommande urinvägsinfektioner. En vedertagen behandling mot dessa besvär är lokal östrogenbehandling och syftet med denna litteraturstudie var att undersöka om det fanns belägg för att det motverkar återkommande urinvägsinfektioner hos kvinnor efter klimakteriet. Sex artiklar granskades och slutsatsen talar entydigt för att lokal östrogenbehandling har en förebyggande effekt för att motverka återkommande urinvägsinfektioner hos kvinnor efter klimakteriet.